YABANCI PARA ALACAKLARINDA İSTİNAF VE TEMYİZDE KESİNLİK SINIRININ UYGULANMASI

Tolga AKKAYA[*]

"Bu makale hakem değerlendirmesinden geçmiştir."

GİRİŞ

Kesinlik sınırının belirlenmesi ve uygulanması, hukuk sisteminin temel ilkelerinden olan adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü açısından önemlidir. Kesinlik sınırı ve bu sınırın uygulanmasına ilişkin ilkeler adil yargılanma hakkı ve bu kapsamda hak arama özgürlüğü ile mahkemeye erişim hakkı gibi temel yargısal hakları doğrudan etkilemektedir. Kesinlik sınırı hangi mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvurulabileceğini ve uyuşmazlık konusu hakkında üst mahkemeler tarafından inceleme yapılıp yapılamayacağını, başka bir deyişle mahkeme kararlarının üst mahkeme denetimine tâbi olup olmadığını belirler. Kesinlik sınırının yüksek tutulması veya kesinlik sınırının yanlış uygulanması, esasında kanun yolu denetimine tâbi olması gereken kararları bu kapsamdan çıkarabilir. Buna bağlı olarak hukuki korunma talep eden tarafların hak arama hürriyeti sınırlandırılmış olur. Hak arama hürriyeti kanunla sınırlandırılabilirse de sınırlamanın ölçüsüz olması hak arama hürriyetinin özüne müdahale teşkil edebilir. Yabancı para alacakları söz konusu olduğunda, mahkeme kararlarının kanun yoluna tâbi olup olmadığının belirlenmesinde dikkate alınan kesinlik sınırı ve uygulaması daha da hassasiyet gerektirir. Zira yabancı para alacakları söz konusu olduğunda döviz kurlarında veya Türk Lirasının diğer para birimleri karşısındaki değerinde meydana gelen dalgalanmalar, yabancı para alacaklarına ilişkin davalarda kesinlik sınırının uygulanmasında hukuki belirsizliklere neden olmaktadır. Hukuki belirsizlikler nedeniyle yaşanan hak kayıpları ise kişilerin yargıya olan güvenini sarsmaktadır. Bu çalışmada yabancı para alacaklarında temyiz kesinlik sınırına ilişkin mevcut uygulamaların ve olası sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda hukuk mahkemelerinde yabancı para alacakları için açılan

[*] **Prof. Dr.,** Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı/ESKİŞEHİR, **e-posta:** takkaya@anadolu.edu.tr

davalarda kesinlik sınırının belirlenmesine ilişkin mevcut yasal düzenlemeler ve yargı kararları, yabancı para alacaklarına ilişkin davalarda döviz kurlarında meydana gelen değişimlerin etkisi incelenmiş; mevcut uygulamaların adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğüne etkisi ortaya konulmuştur. Değerlendirme ve sonuç bölümünde ise olması gereken hukuk bakımından çözüm önerisi sunulmuştur.

I. YABANCI PARA ALACAĞI KAVRAMI

Yabancı para alacağı, Türk Lirası dışındaki bir para birimine göre ödenmesi gereken para borçlarını ifade eder. Daha evrensel bir tanıma göre, ödenmesi gereken para borcu, borcun ifa edileceği yerin değil de başka bir ülkenin milli para birimiyse, yabancı para borcu vardır[1]. Yabancı para alacağı ticari bir ilişkiden, sözleşmeden veya hukuka aykırı eylemlerden doğabilir. Örneğin, iş sözleşmesinden kaynaklanan işçi ücreti alacağı ve kıdem tazminatı alacağı yabancı para alacağı olarak doğabilir. Keza tüketiciye yönelik uygulamalardan veya tüketici sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklar da yabancı para alacağı olarak doğabilir. Örneğin, bir bankada açılan döviz mevduat hesabında bulunan yabancı parayla ilgili bir uyuşmazlığın veya Türkiye'de tatilini yapan bir turistin yabancı para olarak ödediği tatil ücretinin iadesi talebiyle açtığı davanın konusu yabancı para olabilir.

Yabancı para borcu Türk Borçlar Kanunu'nun 99'uncu maddesinde düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parasıyla da ödenebilir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiilî ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenmesini isteyebilir.

Yabancı para borçlarında borçlunun sözleşmede aynen ödeme şartı öngörülmedikçe alacaklı dava açarak veya icra takibi yaparak alacağının aynen veya vade ya da fiili ödeme günündeki rayiç (döviz kuru) üzerinden ülke parası ile ödenmesini isteyebilir. Yabancı para alacağı aynen veya kanunun izin verdiği tarihlerdeki kur üzerinden dava konusu yapılabilir. Dava dilekçesinde talep sonucu yabancı para alacağı olarak gösterilebilir ve mahkeme yabancı paraya hükmedebilir[2].

---

[1] Serkan Ayan, "Yabancı Para Borçlarının İfası", *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi,* (8), 2013, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179441, Erişim Tarihi 05.12.2024, s. 514.

[2] Hakan Pekcanıtez, "Davanın Açılması", Hakan Pekcanıtez/Muhammet Özekes /Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz (Ed.), *Medeni Usul Hukuku C. II,* 15. Baskı, On İki Levha, 2017, s. 1113 vd.; Evrim Erişir, "Borçlar Kanunu M. 83 f. III ve Türk Borçlar Kanunu M. 99 f. III'e Göre Gerçek Olmayan Yabancı Para Alacağının Aynen veya Türk Lirası Üzerinden Tahsili", *Dokuz Eylül Üni-*

Alacaklı, yabancı para alacağını sözleşmede kararlaştırılması sebebiyle aynen talep ederse, davayı esastan kabul eden mahkeme, kabul ettiği oranda yabancı para alacağına hükmeder. İcra takibinde ise İİK'nın 58'inci maddesi uyarınca, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizinin takip talebinde belirtilmesi zorunlu olduğundan, yabancı para üzerinden icra takibi yapılamaz. İcra takibinde yabancı para alacağı Türk lirasına çevrilmek zorunda ise de alacaklı vade veya fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden tahsilat yapılmasını talep edebilir.

Yabancı para alacaklarına ilişkin dava ve takiplerde, döviz kurunda meydana gelecek değişimler nedeniyle alacaklı ve borçlu açısından riskler doğabilir. Örneğin, alacaklı vade tarihindeki kur üzerinden dava açar fakat fiili ödeme tarihindeki döviz kuru daha yüksek olursa, döviz kurundaki yukarı yönlü değişimden kaynaklanan zarara alacaklı katlanmak zorunda kalır. Buna göre yabancı para alacaklarında döviz kurunda meydana gelen değişimlerden kaynaklı maddi hak kayıpları oluşabilir. Alacaklı yabancı para borçlusunun temerrüdü nedeniyle faiz talebinde bulunabilirse de uygulanacak faiz oranı da alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiğine göre değişiklik gösterir. Alacağın vade tarihindeki kur üzerinden talep edilmesi halinde, Türk Lirasına uygulanan faiz oranı talep edilebilirken; alacağın fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep edilmesi halinde, yabancı para alacağına fiili ödeme tarihine kadar devlet bankalarının dava konusu yabancı para borcuna bir yıllık vadeli mevduat için uyguladığı en yüksek faiz oranında faiz talep edilebilir.

Sonuç olarak alacaklı, dava açar ve yabancı para borcunun aynen ödenmesini talep ederse veya fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden ödenmesi talebiyle dava açarsa, davayı kabul eden mahkeme yabancı para üzerinden alacağa hükmeder.

II. KANUN YOLU BAŞVURUSUNDA KESİNLİK SINIRI

A. Genel olarak

Malvarlığına ilişkin davalarda ilk derece kararının istinaf edilmesinin veya bölge adliye mahkemesi kararının temyiz edilmesinin mümkün olup olmadığı Hukuk Muhakemeleri Kanununda düzenlenen parasal sınıra göre belirlenir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341'inci maddesine göre, kanunda belirlenen parasal sınırı geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir. Kanunun 362'nci maddesine göre, bölge adliye mahkemelerinin miktar veya değeri kanunda belirlenen parasal sınırı (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararları kesin olup temyiz edilemez. Parasal sınırların artırılmasına ilişkin Ek Madde 1'e göre ise istinafta kesinlik sınırını düzenleyen 341'inci ve

versitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (12), 2010, https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46934/588931, Erişim tarihi 05.12.2024, s. 877 vd.

temyizde kesinlik sınırını düzenleyen 362'nci maddelerdeki parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılması suretiyle uygulanır[3].

Kanuna göre 341'inci ve 362'nci maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki kesinlik sınırı esas alınır (HMK Ek Madde 1/2). Kesinlik sınırı kamu düzeninden olup bir mahkeme kararının kanun yoluna tâbi olup olmadığı belirlenirken istinaf veya temyiz hakkının doğduğu yani alt derece mahkemesinin nihai kararını verdiği tarihteki hukuksal durum esas alınmalıdır. Karar tarihinde yürürlükte bulunan kanun hükmü, kesinlik sınırı yönünden hangi düzenlemeyi içeriyor ise ona bağlı olarak değerlendirme yapılmalıdır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre, hükmün verildiği tarih terimi ilk derece mahkemesinin nihai kararını verdiği tarihi, bölge adliye mahkemesinin istinaf incelemesi sonucunda karar verdiği tarihi veya bölge adliye mahkemesinin ve ilk derece mahkemesinin Yargıtay hukuk dairesinin bozma kararına direnme kararı verdiği tarihi kapsamaktadır. Bu nedenle Hukuk Genel Kurulu direnme kararlarında temyiz kesinlik sınırını direnme kararın verildiği tarihteki güncel parasal sınırı dikkate alarak değerlendirmektedir. Temyize başvuran tarafın talebinin reddedilen kısmı direnme kararının verildiği tarihteki kesinlik sınırının altındaysa temyiz isteminin reddine karar verilmektedir[4]. Kanımızca bu uygulama hatalı olup kanun yoluna başvuru sınırının belirlenmesinde ilk derece veya bölge adliye mahkemesi tarafından nihai kararın verildiği tarihteki parasal sınır dikkate alınmalı, daha sonra bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece kararının kaldırılarak dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi veya bozma üzerine kararın alt derece mahkemesine gönderilmesi nedeniyle hüküm mahkemesi tarafından yeniden karar verilmesi halinde, bu yeni karar tarihinde parasal sınır artmış olsa dahi, kanun yoluna başvuru hakkının mevcut olup olmadığının tespitinde dikkate alınmamalıdır. Başka bir deyişle kanun yoluna tâbi ilk nihai kararın verildiği tarihten sonra parasal sınırda bir artış olsa dahi bu değişim dikkate alınmamalıdır. Nitekim bu konuda 7531 sayılı Kanunla[5] Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Ek 1'inci ve İcra ve İflâs Kanu-

---

3 İlk derece kararları için kesinlik (istinaf) sınırı 2024 yılı için 28.250 TL, bölge adliye mahkemesi kararları için kesinlik (temyiz) sınırı ise 378.290 TL'dir. Bkz. HMK ve İİK'da Yer Alan Parasal Sınırlar, Legalbank https://legalbank.net/belge/hmk-ve-iikda-yer-alan-parasal-sinirlar-2024-yili/3009245/, Erişim Tarihi 24.09.2024.

4 YHGK. E. 2021/615, K. 2022/863, T. 08.06.2022 (YKA).

5 RG, 14.11.2024 T., 32722 S. 7531 sayılı Kanun'un Geçici 1'inci maddesine göre, bu düzenlemeler, bölge adliye mahkemesinin kaldırma veya Yargıtayın bozma kararları üzerine bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yeniden verilen kararlar hakkında uygulanır. Buna göre yeni düzenleme, Geçici Madde 1'in yürürlük tarihinde önce verilen nihai kararlarda uygulanmayacaktır.

nu'nun Ek 1'nci maddesine yeni fıkralar eklenmiştir. Bu fıkralara göre, "istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuruda esas alınan parasal sınırda yeniden değerleme nedeniyle meydana gelen artış, bölge adliye mahkemesinin kaldırma veya Yargıtayın bozma kararları üzerine yeniden verilen kararlar hakkında uygulanmaz, ilk karar tarihinde geçerli olan parasal sınırlar esas alınır".

Yabancı para alacakları bakımından ise kanun yoluna başvuru halinde hangi tarihteki yabancı para kurunun esas alınması gerektiği konusunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açık düzenleme bulunmamaktadır. Kanun kesinlik sınırını doğal olarak Türk lirasını esas alarak belirlemiştir[6].

B. Kesinlik Sınırının Amacı ve İşlevi

Kesinlik sınırı, medeni usul hukukunda malvarlığına ilişkin dava ve işlerde belirli bir parasal değerin altındaki kararların istinaf veya temyiz incelemesine tâbi tutulmasını engelleyen eşik değeri ifade eder. Kanun yoluna başvurulabilmesi için eşik değer belirlenmesi, hukuk sisteminin etkin hukuki korumayı sağlayabilmesi ve mahkemelerinin iş yükünün dengelenmesi arasında bir denge kurulmasını sağlar. Kesinlik sınırının düşük olması mahkemelerin küçük uyuşmazlıklarla meşgul edilmesine ve iş yükünün aşırı artmasına yol açabilecekken, kesinlik sınırının yüksek tutulması hak arama hürriyetinin ve mahkemeye erişim hakkının ölçüsüz şekilde sınırlanmasına yol açabilir[7].

Kesinlik sınırı, üst mahkemelerin değeri daha yüksek olan, tarafların menfaatlerine daha çok etki edebilecek değerdeki uyuşmazlıklara bakmasına olanak sağlarken; küçük miktarlı uyuşmazlıklar için istinaf ve temyiz gibi yargılama süresini uzatan ve yargılama maliyetini artıran yollara başvurulması engelleyerek tarafların ve devletin bu yargılamalar için gereksiz masraf yapmasının önüne geçilmesini sağlar. Böylece tarafların ekonomik ve hukuki menfaatlerini daha az etkileyen küçük miktarlı uyuşmazlıkların gecikmeksizin sonuçlanması sağlanır.

Kesinlik sınırı, küçük miktarlı uyuşmazlıklarda ilk derece mahkemelerinin ve duruma göre daha yüksek miktarlı uyuşmazlıklarda bölge adliye mahkemelerinin uyuşmazlıkları kesin hükümle sonuçlandırmalarını sağlayarak uyuşmazlığın sürüncemede kalmasını önlerken; sonu gelmeyen yargılamalarda ortaya

---

6 Selçuk Öztek*, Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz*, 1. Bası, Yetkin Yayınları, 2021, s. 111 vd.

7 "Kanun yollarına başvuru için belli koşulların öngörülmesi, hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve bu durum tek başına mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ancak öngörülen koşulların açıkça hukuka aykırı bir şekilde yanlış uygulanması ya da yorumlanmasından dolayı kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamadığı durumlarda mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucu ortaya çıkabilir. AYM, *Ayhan Şaşar*, B. No: 2016/15514, 23/10/2019, § 41, https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/15514, Erişim Tarihi 05.12.2024. Kesin sınırının fayda ve zararları konusunda detaylı açıklamalar için bkz. Tolga Akkaya, "Temyize Başvuru Hakkının Sınırlandırılması ve İzne Bağlı Temyiz Sistemi", *Haluk Konuralp Anısına Armağan,* Yetkin Yayınları, 2001, s. 67 vd.

çıkacak hukuki belirsizlikleri azaltır. Alt derece mahkemeleri ise kararlarının kesin olduğu bilinciyle uyuşmazlıkları çözme sorumluluğunu daha fazla üstlenerek, yargılamanın ağırlık merkezi haline gelebilir. Böylece ilk derece mahkemelerine duyulan saygı ve güven artabilir.

Kesinlik sınırının bir başka işlevi, mahkemelerin iş yükünü azaltmaktır. İstinaf sisteminin kabul edildiği 2016 yılından bu yana bölge adliye mahkemelerinin iş yükü hızla artmakta ve ikinci derece mahkemeleri altından kalkamayacakları bir iş yüküyle yargılama yapmaya çalışmaktadır[8]. Kesinlik sınırı, bölge adliye mahkemelerinin ve özellikle de Yargıtay'ın basit hukuki uyuşmazlıklardan ziyade karmaşık ve emsal teşkil edebilecek hukuki uyuşmazlıklara daha fazla zaman ayırmasına, bu dava ve işlerdeki hukuki sorunlarla daha fazla ilgilenmelerine olanak sağlar. Yargıtay'ın ülkede içtihat birliğini sağlama ve hukukun geliştirilmesi gibi temel görevleri dikkate alındığında, kesinlik sınırının bulunması bir gerekliktir.

Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuruyla ilgili bir kararında, kesinlik sınırının "kanun yolu mercilerinin gereksiz yere meşgul edilmemesi, davaların uzamasını önlemek, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak hukuk alanında istikrar sağlamak amacıyla vâzedildiği, bu açıdan meşru bir amaca yönelik olduğu" tespitinde bulunmuştur[9].

Kesinlik sınırı, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle hem sınırın belirlenmesi hem de uygulanmasında hassas bir denge kurulmalıdır. Hak arama hürriyeti ile yargı sisteminin etkinliğinin sağlanması arasında denge kurulamaması, hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesinde sorunlar ortaya çıkmasına neden olur.

III. YABANCI PARA ALACAKLARINDA KESİNLİK SINIRININ UYGULANMASI

Alacaklı yabancı para alacağı için doğrudan dava açabileceği gibi, önce ilamsız icra takibi başlatıp borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi sebebiyle takibe devam etmek için daha sonra itirazın iptali davası açabilir veya elindeki belgelere göre tercihen itirazın kaldırılması yoluna başvurabilir. Cebri icra takibinde alacağın Türk Lirası olarak talep edilmesi zorunlu ise de alacaklı takip talebinde yabancı paranın vade tarihindeki veya fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden Türk lirasına çevrilerek ödeme yapılmasını isteyebilir. Mahkeme

---

8 Tolga Akkaya / Filiz Tepecik / Gökçe Varol Karaosmanoğlu / Onur Tabak, "Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Dairelerinin 2016-2022 Yıllarındaki Etkinliğinin Analizi ve Değerlendirilmesi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,* (60), 2024, https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/87798/1572903, Erişim Tarihi 05.12.2024, s. 284 vd.

9 AYM, *Ayhan Şaşar*, B. No: 2016/15514, 23/10/2019, § 36, https://kararlarbilgibankasi. anayasa.gov.tr/BB/2016/15514, Erişim Tarihi 05.12.2024.

davacının talebine göre yabancı para alacağına aynen hükmedebileceği gibi vade veya fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden de alacak hakkında karar verebilir.

Yabancı para alacaklarında kesinlik sınırının nasıl uygulanacağı ve hangi tarihteki kur esas alınarak değerlendirme yapılacağı konusunda farklı yargı kararları ve görüşler bulunmaktadır. Aşağıda öncelikle Yargıtay'ın yabancı para alacaklarında kesinlik sınırının uygulanmasına ilişkin kararları, sonraki başlık altındaysa Türk hukukunda öğretinin konuya ilişkin görüşleri özetlenmiştir.

A. Yargıtay'ın Yabancı Para Alacaklarında Kesinlik Sınırının Uygulanmasına İlişkin İçtihatları

1. Yabancı Paranın Türk Lirasına Çevrilmesinde Dava Tarihindeki Kuru Dikkate Alan İçtihatlar

Yargıtay 11., 12., 3. ve 6. Hukuk Dairelerinin kararlarına göre, yabancı para alacağı için ilamsız takip yapılması halinde, yabancı para takip tarihi itibariyle Türk lirasına çevrildiğinden, takibe devam edilmesi için ödeme emrine itirazın kaldırılması talep edilmesi ve iptal davası açılması halinde, yargılamanın ve davanın konusu itiraza konu alacak olduğundan, kesinlik sınırının uygulanmasında bu alacak miktarı dikkate alınmaktadır. Zira itirazın kaldırılması veya itirazın iptali davasında amaç takip konusu alacak için takibe devam edilmesidir[10].

---

[10] "Alacaklının takibe dayanak yaptığı bonolar yabancı para alacağı üzerinden düzenlenmiş olup takip tarihi itibariyle İİK'nun 58/3. maddesinin uygun biçimde alacağın TL karşılığı takip talepnamesinde ödeme emrinde gösterilmiştir. Hal böyle olunca itiraza uğrayan alacak miktarı nazara alındığında İİK'nun 4949 sayılı kanunla değiştirilen 363/1. maddesinin son cümlesindeki kesinlik sınırının üzerinde olduğu …" Yargıtay 12. HD. E. 2010/19519, K. 2010//32004, T. 28.12.2010 (YKA); "Dosyadaki yazılara, ek kararın dayandığı gerektirici sebeplere yabancı para alacaklarında temyiz kesinlik sınırının dava tarihindeki efektif satış kurunun üzerinden belirlenecek olmasına temiz olunan miktarın 6100 sayılı HMK 362/1-a maddesinde öngörülen kesinlik sınırları içinde bulunmasına göre ek karara yönelik temyiz isteminin reddiyle ek kararın onanmasına karar verilmesi gerekmiştir." Yargıtay 11. HD. E. 2022/929, K. 2022/1567, T. 07.03.2022 (YKA); "Dosya içeriğine göre davalılar yönünden hüküm altına alınan ve temyize konu edilen toplam miktar (hükmedilen yabancı para borcunun dava tarihindeki Türk Lirası karşılığı) 30.485,38 TL, davacı yönünden reddedilen ve temyize konu edilen toplam miktar ise (reddedilen yabancı para borcunun dava tarihindeki Türk Lirası karşılığı) 203.338,61 TL olup, her iki miktar da Bölge Adliye Mahkemesinin karar tarihi itibari ile kesinlik sınırı olan 238.730,00 TL'nin altında kalmaktadır." Yargıtay 3. HD. E. 2023/4491, K. 2023//2835, T. 23.10.2023 (Lexpera). Aynı yönde bkz. Yargıtay 3. HD. E. 2023/3065, K. 2023/2643, T.11.10.2023; Yargıtay 3. HD. E. 2023/3200, K. 2023/2519, T. 4.10.2023 (Lexpera); "Dosya içeriğine göre hüküm altına alınan ve temyize konu edilen miktar 16.076,20 USD olup, dava değeri, dava tarihindeki döviz kuru üzerinden harçlandırılan değer olduğundan ve 16.076,20 USD'nin dava tarihindeki TCMB efektif satış kuruna göre karşılığı 98.864,03 TL olduğundan, Bölge Adliye Mahkemesinin karar tarihi itibari ile kesinlik sınırı olan 238.730,00 TL'nin altında kalmaktadır." 6. HD. E. 2023/1779, K. 2023/2270, T. 8.6.2023 (Lexpera). Aynı yönde Yargıtay 6. HD. E. 2022/852, K. 2023/1803, T. 11.5.2023 (Lexpera).

Dairelerin kararları dava tarihini esas almaktaysa da bu kararların karşı oylarında yabancı para alacaklarında kesinlik sınırının uygulanmasında dava tarihinde kura göre hesaplama yapılması aşağıdaki gerekçelerle eleştirilmiştir.

11. Hukuk Dairesi kararına (11. HD, 07.03.2022, 929/1567) karşı oy yazan üyeye göre, *"Bölge Adliye Mahkemesi tarafından kararın verildiği 2021 yılı itibarıyla HMK 362/1-a maddesi uyarınca temyiz sınırının 78.630 TL olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Daire çoğunluğu tarafından davaya konu 7.494 USD'nin davanın açıldığı tarih itibarıyla 25.536 TL olduğu, oysa BAM kararının verildiği 25.11.2021 tarihi itibarıyla temyiz kesinlik sınırının 78.630 TL olması nedeniyle miktar yönünden temyiz isteminin reddine karar verilmiştir. Ancak Anayasası'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı temel insan hakları arasında sayılmıştır. Mahkemeye erişim hakkı da adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından birisidir. Mahkemeye erişim hakkı, üst mahkemelere ulaşma hakkını da kapsar. Mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıran ya da imkânsız hale getiren uygulamalar, mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Bu bağlamda, mahkemeye erişim konusunda yasalarda muğlak bir hüküm bulunması halinde, adil yargılanma hakkını sağlayan hüküm tercih edilmelidir. Buna göre yabancı para alacakları için açılan davalarda temyiz kesinlik sınırının uygulanmasında, davanın açıldığı tarihteki döviz kuru değil, temyize tabi kararın verildiği tarihteki kur dikkate alınarak hesaplama yapılmalıdır."*

3. Hukuk Dairesi kararına (3. HD, 23.10.2023, 4491/2835) karşı oy yazan üyeye göre, *"Davacı yönünden temyize konu edilen dava değeri 34.789,90 USD, davalılar yönünden temyize konu edilen dava değeri 5.215,10 olup, Bölge Adliye Mahkemesinin 14.06.2023 olan karar tarihi itibariyle USD/TL kurunun 23,6769 TL olduğu, (34.789,90 USD'nin) hüküm tarihi itibariyle değerinin 823.716,98 TL olduğu, HMK'nın 362/2.maddesinde temyiz kesinlik sınırı hakkında "Alacağın tamamının dava edilmiş olması halinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü kırk bin Türk Lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur" şeklindeki düzenlemedeki "... kararda asıl talebin kabul edilmeyen bölümü..." sözcüğünden hareketle, yüksek mahkemeye erişim ve "adil yargılanma hakkını mümkün kılan" bir şekilde yorumlanarak, Mahkemenin dava olunan şeyin karar tarihindeki değerine göre temyiz miktar sınırının değerlendirilmesi gerektiği, 823.716,98 TL'lik bu değer karar tarihi itibariyle temyiz miktar sınırının (2023 yılı itibariyle 238.730 TL) üzerinde olduğu"* ifade edilmiştir

6. Hukuk Dairesi kararına karşı oy yazan üyeye göre özetle, yabancı para alacakları için dava açılması halinde kesinlik sınırının uygulanmasında dava tarihindeki değil karar tarihindeki kur üzerinden hesaplama yapılması gereklidir. Karşı oy gerekçesine göre, yabancı para alacağının fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden veya aynen ödenmesinin talep edilmesi halinde, mahkemenin dava konusu yapancı para alacağına fiili ödeme günündeki kur üzerinden ödenmesine hükmetmesi gerekir. Yabancı para alacaklarına ilişkin davalarda

karar ve ilâm harcının hangi tarihteki kur dikkate alınarak hesaplanacağı konusunda, yabancı para alacağını hüküm altına almasından itibaren artık Harçlar Kanununun eki olan 1 no.lu tarifenin "karar ve ilâm harcı" başlığı altında nispi harçları düzenleyen 1-a maddesinde "Konusu belli bir değerle ilgili bulunan davalarda esas hakkında karar verilmesi hâlinde hüküm altına alınan anlaşmazlık konusu değer üzerinden" binde 68,31 oranında nispi karar ve ilâm harcı alınması gerekir. Yine İcra ve İflâs Kanunu'nun 36'ncı maddesine göre, ilâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat ederek icranın geri bırakılması talebinde bulunabilir. İcranın geri bırakılmasında "Hükmolunan para" kavramından hareketle alınacak teminata ilişkin miktar belirlenirken, yabancı para alacağının dava tarihindeki kuru değil, icradan talep tarihindeki hükmolunan yabancı paranın Türk Lirası karşılığı esas alınır. Yabancı paranın değeri serbest kur rejimi nedeniyle sürekli değiştiğinden yasal sınırların belirlenmesinde ve vekalet ücretinin takdirinde hüküm tarihinin esas alınması[11] yasal düzenlemelerin bir gereği olduğu gibi gerek vekalet ücreti gerekse genel olarak parasal sınırların belirlenmesinde kullanılan ölçütlere göre temyiz sınırı ve harç bakımından yabancı paranın karar tarihindeki kur karşılığının esas alınması gerekir[12].

Yargıtay 11. ve 6. Hukuk Daireleri göre, yabancı para alacağı için önce takip yapmadan doğrudan dava açılması halinde de kanun yolu ve özellikle temyiz kesinlik sınırının uygulanmasında yabancı paranın davanın açıldığı tarihteki efektif satış kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmesi ve bu miktarın karar tarihindeki kesinlik sınırının üstünde olması halinde temyiz yolunun açık olması gerekir[13].

---

11 "Somut olayda, Bölge Adliye Mahkemesince hükümde reddine karar verilen yabancı para alacağının (32.469,50 Amerikan Doları) karar tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası efektif satış kuru üzerinden Türk lirasına çevrilerek yine karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre davalı taraf lehine hesaplanacak vekâlet ücretine karar verilmesi gerekirken usuli kazanılmış haktan söz edilerek davalı lehine eksik vekalet ücretine hükmedilmesi bozmayı gerektirir." Yargıtay 9. HD. E.2022/6026, K. 2022/694, T. 1.6.2022 (Lexpera).

12 Karşı oy yazısı için bkz. Yargıtay 6. HD. E. 2023/1779, K.2023/2270, T. 8.6.2023 (Lexpera).

13 "Dava 13.500 TL ardiye ücretinden borçlu bulunmadığının tespiti 9.561,70 Euro maddi tazminat ile 30.000 TL manevi tazminatın davalıdan tahsili istemine ilişkindir. İlk derece mahkemesince yapılan yargılama sonucunda davanın kısmen kabulüne karar verilerek 13.500,00 TL ardiye ücretinden dolayı davacının borçlu olmadığının tespitine, 8.716,92 Euro (24.505,88 TL) maddi tazminatın ve 610 Euro iadesine karar verilen ürün değerinin davalıdan tahsiline, fazlaya ilişkin maddi tazminat talebiyle manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiş, bu karara karşı ise karşı taraf vekillerinin yaptığı istinaf başvurusu ise Bölge Adliye mahkemesince kabul edilerek vekalet ücretleri yönünden ilk derece mahkemesi kararı kaldırılmış ve yeniden hüküm kurulmuş, davalı vekilinin bu karara ilişkin temyiz talebi ise yine Bölge Adliye Mahkemesi'nin 07.03.2022 tarihli ek karar ile HMK'nın 362/1-a maddesi gereğince reddedilmiş olup davacılar vekilince Bölge Adliye Mahkemesi'nin ek kararı temyiz edilmiştir. …. Dosyadaki yazılara, ek kararın dayandığı gerektirici sebeplere, hükmolunan yabancı para alacağının dava tarihindeki efektif satış kuru karşılığı TL ile TL cinsinden alacakların tutarı dikkate alındığında temyiz olunan miktarın 6100 sayılı HMK 362/1- a maddesinde öngörülen kesinlik sınırları içinde bulunmasına göre ek karara yönelik temyiz isteminin reddiyle ek kararın onanmasına karar verilmesi gerekmiştir. Yargıtay 11. HD. E. 2022/2221, K. 2022/2747, T. 04/04/2022 (YKA).; "Dosya içeriğine göre hüküm altına alınan ve temyize konu edilen miktar 30.379,03 USD olup, dava değeri, dava tarihindeki

2. Yabancı Paranın Türk Lirasına Çevrilmesinde Karar Tarihindeki Kuru Dikkate Alan İçtihatlar

Yargıtay 22., 23., 15, ve 9. Hukuk Daireleri ise yabancı para alacağı için dava açılması halinde, kanun yolu kesinlik sınırının uygulanmasında yabancı para alacağının karar tarihindeki efektif satış kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmesi ve karar tarihinde geçerli olan kesinlik sınırı dikkate alınarak değerlendirme yapılmasına karar vermiştir[14]. 22. Hukuk Dairesi yabancı para alacaklarında vekalet ücreti hesabında da karar tarihindeki kurun esas alınması gerektiğine karar vermiştir[15].

döviz kuru üzerinden harçlandırılan değer olduğundan ve 30.379,03 USD'nin dava tarihindeki ... efektif satış kuruna göre karşılığı 89.161,00 TL olduğundan, Bölge Adliye Mahkemesinin karar tarihi itibari ile kesinlik sınırı olan 238.730,00 TL'nin altında kalmaktadır." Yargıtay 6. HD. E. 2024/509, K. 2024/674, T. 19.03.2024 (Lexpera).

14 "Dosya içeriğine göre, yabancı para cinsi üzerinden hüküm altına alınan ve temyize konu edinen toplam miktar Bölge Adliye Mahkemesinin karar tarihi itibari ile dövizin efektif satış kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrildiğinde temiz kesinlik sınırı olan 47.530,00 TL kapsamında kaldığından davalıların temyiz isteminin, 6100 sayılı kanunun 362/1-a, 366. ve 352 maddeleri uyarınca reddine peşin alınan karar harcının istek halinde ilgililere iadesine kararın bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye mahkemesine gönderilmesine 14.03.2019 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." Yargıtay 22. HD. E. 2019/2183, K. 2019/6113, T. 14.03.2019 (YKA); "Dosya içeriğine göre, temyiz edilen menfi tespit hükmüne konu senet bedeli 500 avro olup, söz konusu yabancı para tutarının, mahkemenin karar tarihi (05.11.2015) itibariyle Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nca belirlenen efektif satış kuru üzerinden Türk Lirası karşılığının (500 avro* 3,1262= 1.563,10 TL), karar tarihi (05.11.2015) itibariyle geçerli 2.080,00 TL lik temyiz kesinlik sınırının altında kaldığı anlaşılmaktadır." Yargıtay 22. HD. E. 2017/18691, K. 2018/26215, T. 04.12.2018 (YKA); "5219 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu HUMK'un 427. maddesinde öngörülen kesinlik sınırı 5236 sayılı Kanunun 19. maddesiyle HUMK'a eklenen Ek Madde 4'te öngörülen yeniden değerleme oranında dikkate alındığında 2013 yılı için 1.820 TL dir. … Dava dilekçesinde, H..K.., K.. Ç.., F.. K..., S.. Ç.., H., Ç. her biri için 600 Euro'nun tahsili istenilmiş mahkemece bu davacıların her biri yönünden 600 Euro'nun davalılardan tahsiline karar verilmiş olup karar tarihinde efektif satış kuru olan 2,353 TL esas alındığında hüküm altına alınan 600 Euro'nun 1.411,80 TL'ye karşılık gelmekte olduğu ve 2013 yılı kesinlik sınırının altında kaldığı anlaşılmıştır. Kesin olan kararların temyiz istemleri hakkında mahkemece bir karar verilebileceği gibi 01.06.1990 gün ve 1989/3 Esas 1990/4 Karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca Yargıtay tarafından da karar verebileceğinden asıl davada anılan davalılar vekilinin adı geçen davacılar ile hükme yönelik her bir temyiz isteminin reddine karar verilmesi gerekmiştir." Yargıtay 23. HD. 2014/2775, K. 2014/3984, T. 22.05.2014 (YKA); "bu durumda temyiz başvurusu Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile karar verilen ve TL karşılığı 30.435 TL olan 10.000 $ için yapılmış olduğundan Bölge Adliye Mahkemesi karar tarihine göre temyiz eden yönünden kesinlik sınırı altında kalmaktadır." Yargıtay 15. HD. E. 2018/2757, K. 2018/1973, T. 15.05.2018 (Öztek, s. 552); "Dosya içeriğine göre davalı tarafından temyize konu edilen minikler 235,59 Euro'nun karar tarihinde karşılığı 756 TL olup karar tarihi itibariyle 2.190 TL olan kesinlik sınırı kapsamında kaldığından davalının temyiz isteminin HUMK 427/2,432/4 maddeleri uyarınca reddine…" Yargıtay 9. HD. E. 2016/22321, K. 2020/2664, T. 19.02.2020 (Öztek, s. 552).

15 "Yargıtay (kapatılan) 22 hukuk dairesinin 2.016 26.417 24.971 karar sayılı ilamında da belirtildiği üzere işçilik alacaklarının yabancı para olarak talep edildiği davalarda harç ve vekalet ücretinin karar tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası efektif satış kuru üzerinden hesaplanması gerektiğinden ilk derece mahkemesince bu yön gözetilmeksizin davalı lehine takdir edilen vekalet ücretinin dava tarihindeki döviz kuru üzerinden belirlenmesi hatalı olmuştur." Yargıtay 9. HD. E. 2022/5999, K. 2022/7024, T. 02.06.2022 (YKA).

Yargıtay hukuk dairelerinin konuya ilişkin içtihatlarında daireler arasında farklılıklar olması nedeniyle Yargıtay'dan içtihadı birleştirme kararı vermesi talep edilmiştir. Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 09.12.2021 tarihli ve 338 sayılı kararına göre ise, temyiz kesinlik sınırının belirlenmesinde farklı kararlar verilmişse de Birinci Başkanlık Kurulu, kararlar arasındaki içtihat aykırılığı doğuracak uygulamanın sürekli olmadığı gerekçesiyle içtihatları birleştirme yoluna gidilmesine gerek olmadığına karar vermiştir[16].

B. Öğretideki Görüşler

Yabancı para alacaklarında temyiz kesinlik sınırının belirlenmesi konusunda öğretide de görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, yabancı para alacaklarında temyiz kesinlik sınırının uygulanmasında davanın açıldığı tarih değil, kanun yolu başvurusuna konu kararın verildiği tarihteki kur esas alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Zira davanın açıldığı tarihteki döviz kuru ile hükmün verildiği tarihteki kur arasında farklılık bulunabilir ve bu farklılık nedeniyle davanın açıldığı tarihteki döviz kurunun kabul edilmesi halinde taraf kanun yoluna başvuru hakkını kullanamayabilir[17]. Aynı yöndeki bir başka görüşe göre, gerekçesi açıklanmamakla birlikte, yabancı paranın vade tarihindeki kur üzerinden talep edildiği haller dışında, esas alacağın miktarının belirlenmesi bakımından hüküm tarihi esas alınarak belirleme yapılması, dava tarihine göre belirleme yapılması nazaran daha işlevseldir[18].

Bir başka görüşe göre, dava tarihindeki kurun esas alınması fikri daha isabetlidir. Zira kanun yoluna başvuru imkânı Kanunda son derece kapsamlı olarak sınırlandırılmıştır. Amaca uygun yoruma göre, derece yargılamasında alınan kararların Yargıtay tarafından denetlenmesi imkanından mümkün olduğu kadar fazla hak sahibi yararlanması için kanun koyucu tarafından yapılan sınırlama genişletilmemelidir. Mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede sınırlandıran veya kapayan yorumlar hak ihlali teşkil edebilir. Ayrıca hakkın kullanılmasını yorum yoluyla yasaklanması mümkün değildir[19]. Bu görüşün gerekçeleri dikkate alındığında kanun yoluna başvuru ve mahkemeye erişim hakkını sınırlamamak bakımından karar tarihindeki kurun esas alınması gerekir.

Bir başka görüş kanun yolları bakımından değilse de HUMK döneminde sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemesi arasında belirli bir parasal sınıra göre görev ayrımının olduğu dönemde, görevli mahkemenin belirlenmesinde yaban-

---

16 https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/yabanci-para-alacagi-kanun-yolu-kesinlik-siniri-basvuru-sonucu, E.T., 01.11.2024.

17 Hakan Pekcanıtez, *Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili,* 3. Baskı, Yetkin Yayınları, 1998, s. 116 vd.

18 Sümeyye Kocaman, *Yabancı Para Borçlarında Borçlu Temerrüdünün Sonuçları,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 77.

19 Öztek, s. 553.

cı para alacağının dava tarihindeki kura göre hesaplanması gerektiğini ileri sürmüştür[20]. Bu görüş doğrudan kanun yollarıyla ilişkili olmamakla birlikte yabancı para alacağının doğduğu tarihteki kurun değil de dava tarihindeki kurun yani usul işleminin yapıldığı tarihteki kurun esas alınması bakımından yol göstericidir.

Doğrudan yabancı para alacaklarına ilişkin olmamakla birlikte bir başka görüşe göre, kanun yoluna başvuru hakkı, hak arama hürriyetinin bir unsurudur ve ancak açık kanun hükmüyle sınırlandırılabilir. Kanunda açıklık bulunmayan hallerde kural olarak hak arama hürriyetinden yararlanmak isteyen tarafın lehine bir yorum yapılmalı ve kanun yolunu kapatmayan bir yorum tarzı benimsenmelidir[21]. Bu görüş de yabancı para alacaklarında kesinlik sınırı konusunda hangi yönde yorum yapılması gerektiği konusunda yol göstericidir.

İsviçre hukukunda, yabancı para alacaklarına ilişkin davalarda istinaf başvurusunda kesinlik sınırının uygulanmasında ilk derece mahkemesinin hüküm tarihindeki döviz kurunun esas alınarak hüküm tarihindeki fiili duruma göre değerlendirme yapılması gerektiği kabul edilmektedir[22]. Bir başka görüşe göre de ilk derece mahkemesinde hüküm verilmeden önce dava değerinde meydana gelen artışlar kesinlik sınırının uygulanmasında dikkate alınmalıdır. Buna göre mahkemenin karar tarihinde uyuşmazlık konusunun değeri kesinlik sınırının üstüne çıkarsa kararın istinafa tâbi olduğunu kabul etmek gerekir[23].

SONUÇ

Ülke parasının değerinde dalgalanmaların olması veya yabancı ülke paraları karşısında ülke parasının değer kaybı yaşaması sebebiyle hukuki işlemlerde yabancı para üzerinden işlem yapılması mümkündür. Hukuki işlemler dışında kalan diğer borçlar da yabancı para alacağı olarak doğabilir.

Döviz kurunda aşırı veya sık değişimler olması, alacağın Türk Lirası karşılığında da önemli düzeyde değişimlere neden olmaktadır. Mahkeme kararlarının kanun yoluna tâbi olup olmadığının tespiti, davanın açıldığı tarih ile hüküm verildiği tarih arasındaki kur değişimlerinden kaynaklanan belirsizliklerden olumsuz etkilenmektedir. Bir başka belirsizlik de yargılamaların çoğu zaman bir yıldan uzun sürmesi nedeniyle mahkemenin hükmünü verdiği tarihteki

---

20 Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü* C. I, *6. Baskı,* Demir Demir, 2001, s. 166.

21 Ali Cem Budak/Varol Karaaslan, *Medenî Usul Hukuku, 8. Baskı,* Filiz Kitabevi, 2024, s. 414, Kn. 24.

22 Peter Reetz/Stefanie Theiler, "Art. 308 Anfechtbare Entscheide" Thomas Sutter-Somm, Franz Hasenböhler, Christoph Leuenberger (Eds.), *Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO),* 3. Auflage, Schulthess, 2016, Kn. 48; Aynı yönde bkz. Kurt Blickenstorfer, "Art. 308 Anfechtbare Entscheide", Alexander Brunner, Dominik Gasser, Ivo Schwande (Eds.), *ZPO Schweizerische Zivilprozessordnung,* 2. Auflage, Dike Verlag, 2016, Kn. 31.

23 Martin H. Sterchi, "Art. 308 ZPO, Anfechtbare Enstscheide", Heinz Hausheer/Hans Peter Walter (Eds.), *Berner Kommentar ZPO Band II,* Staempfli, 2012, Kn. 31.

kanun yolu kesinlik sınırının enflasyon oranında değişiklik göstermesi nedeniyle (neredeyse her zaman artış olmaktadır) ortaya çıkmaktadır. Bu durum, hak arama özgürlüğünün etkin şekilde kullanılmasını, mahkemeye erişim hakkının öngörülebilir şekilde kullanılmasını olumsuz etkilemektedir.

Yabancı para alacaklarında kanun yoluna başvuru için öngörülen kesinlik sınırının hangi tarihteki kur esas alınarak uygulanması gerektiği kanunda açık hüküm bulunmaması sebebiyle yoruma ihtiyaç duyan bir sorundur. Bu konuda yapılacak yorum Anayasada düzenlenen temel hak ve özgürlükler ile HMK m. 341 ve 362'de yer alan düzenlemelerin amacına uygun olmalıdır. Kesinlik sınırının uygulanmasında hak arama özgürlüğünün özüne dokunmayacak, ancak yargı sisteminin etkinliğini de koruyacak bir yorum benimsenmelidir.

Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre, malvarlığına ilişkin uyuşmazlıklarda, mahkeme kararlarında kesinlik sınırının uygulanmasında dava konusunun değeri veya miktarı dikkate alındığına göre, yabancı para alacaklarında da dava konusu yabancı para alacağının hüküm verildiği tarihteki miktarı ve buna karşılık gelen Türk Lirası değeri dikkate alınmalıdır. Aksi halde yabancı para alacaklısı, kendi elinde ve kontrolünde olmayan olaylardan kaynaklanan bir sınırlamaya ve olumsuzluğa katlanmak zorunda kalacaktır.

Yabancı para alacaklarına ilişkin mahkeme kararlarında kesinlik sınırı uygulanırken dava konu alacağın dava tarihindeki kur esas alınarak hesaplanması, hukuki korunma talep eden davacının kanun yoluna başvuru hakkını öngörülemez şekilde, ölçülülük ilkesini ihlal ederek ve hak arama hürriyetinin özüne müdahale edecek şekilde sınırlandırmaktadır.

Yabancı para alacağı için doğrudan mahkemede dava açılabileceği gibi önce ilamsız takip başlatılması nedeniyle itirazın iptali davası veya itirazın kaldırılması talep edilmesi halinde de kanun yoluna başvuru sınırı bakımından bir farklılık yaratılmamalıdır. Alacaklı önce ilâmsız takip yapar ve takip talebinde vade tarihindeki kur üzerinden alacağının tahsil edilmesini talep ederse, bu ihtimalde kesinlik sınırının belirlenmesi bakımından yabancı para alacağıyla ilgili bir sorun doğmaz. Zira zaten alacaklı alacağını vade tarihindeki kura göre Türk lirasına çevirerek sınırlandırmış olduğundan ve itirazın iptali davası veya itirazın kaldırılması bu tarihteki kur üzerinden yapılan çeviriye göre ortaya çıkan alacakla ilgili olduğundan, kanun yoluna başvuru halinde ayrıca yabancı para alacağının karar tarihindeki kur üzerinden Türk lirasına çevrilmesi gerekmez. Buna karşılık alacaklı fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden alacağının tahsil edilmesini talep ederse, tasarruf ve taleple bağlılık ilkesi gereğince, bu talebe göre davanın kabulüne veya reddine karar verileceğinden, kanun yoluna başvuru sınırının aşılıp aşılmadığı mahkemenin karar tarihinde geçerli olan döviz kuruna göre hesaplanmalıdır. Takip talebinde takip tarihi itibariyle alaca-

ğın Türk Lirası karşılığının gösterilmesinin zorunlu olması fiili ödeme tarihi itibariyle ödeme talep edilmesine engel değildir[24].

Usul kuralları Anayasa hükümlerine uygun yorumlanmalıdır. Usul hukukunun sağladığı temel güvencelerden biri belirlilik ilkesidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yoluna başvuru hakkını düzenleyen maddeleri, malvarlığına ilişkin dava ve işlerde ülke parasını esas alan bir düzenleme yapmış ancak yabancı para alacaklarını ayrıca düzenlememiştir. İstinaf yoluna başvurulabilen kararları düzenleyen HMK m. 341'e göre "Miktar veya değeri üç bin Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir." Temyiz edilemeyen kararları düzenleyen HMK m. 362'ye göre ise "Miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar" hakkında temyiz yoluna başvurulamaz. Her iki maddede kanun yoluna başvuru bakımından ortak olan kavram "karar" dır. Buna göre alt derece mahkemesinin kararına karşı kanun yolunun açık olup olmadığı, başka bir deyişle kanunda belirlenen parasal sınırın aşılıp aşılmadığı karara geçen hakkın değerine veya alacağın miktarına göre belirlenmelidir. Her ne kadar dava konusu davanın başında dava dilekçesiyle belirlenmekteyse de kanun yoluna başvuru hakkı en erken davada veya istinaf incelemesi sonunda mahkemenin nihai kararını verdiği tarih itibariyle doğar. Bu ilkeye uygun olarak, her yıl yeniden değerleme oranına göre belirlenen kesinlik sınırı da mahkemenin nihai kararını verdiği tarihte geçerli olan para miktarıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre 341'inci, 362'nci ve 369'uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında "hükmün verildiği tarihteki miktar" esas alınır (Ek Madde 1/2). Bu hükümlere göre, kanun koyucunun kanun yoluna başvuru bakımından alt derece mahkemesinin karar verdiği tarihteki fiili durumu dikkate aldığı kabul edilmelidir. Yabancı para alacakları için de buna uygun olarak alt derece mahkemesinin nihai kararını verdiği tarihteki kur esas alınarak değerlendirme yapılmalıdır.

Aksi düşüncenin kabul edilmesi hukuki korunma talep eden tarafları (davacı ve davalı), hangi süre içinde ve ne zaman sonuçlanacağı belirli olmayan bir davanın başında kur değişimlerini tahmin etmek ve davanın konusunu buna göre belirleme yükümlülüğü altına sokar ki bunu yapmak hem davanın süresi hem de döviz kurlarındaki değişimin tamamen belirsiz olması nedeniyle kendilerinden beklenmemelidir. Kanun yoluna başvuru hakkının doğduğu ve tarafların bu bağlamda hukuki yararlarının var olup olmadığı alt derece mahkemesinin kararı verdiği tarihteki duruma göre belirlenmelidir.

---

[24] 4949 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Madde 13 Gerekçesi: "… İkinci olarak, yabancı para alacaklarının takip talebinde nasıl istenebileceği yönündeki tereddüt, uygulamadaki kararlar da esas alınarak giderilmiştir. Yapılan yeni düzenlemede, alacakların yabancı para alacağının Türk parası karşılığını takip talebinde göstermesi yanında bu alacağın hangi tarihteki kur üzerinden tahsilini istiyorsa onu da açıkça göstermesi ve yine yabancı para ile ilgili faiz alacağına ilişkin talebini belirtmesi esası getirilmiştir." https://www.tbmm.gov.tr/ Yasama/Kanun/F72877BD-B4FC-037B-E050-007F01005610, Erişim Tarihi, 24.09.2024.

Kesinlik sınırını düzenleyen kanun metinleri tarafların yargılamayla ilgili işlem ve davranışlarının sonuçlarını öngörebileceği ölçüde belirli olmalıdır. Türk lirasıyla talep edilen alacaklar bakımından bu belirlilik mevcut ise de yabancı para alacaklarını konu edinen davalarda belirsizlik bulunmaktadır[25]. Bu belirsizliği telafi etmenin yolu kanun yoluna başvuru hakkının belirlenmesinde kanun koyucunun belirlemiş olduğu parasal sınıra (ilgili yıl için belirlenen kesinlik sınırı) zaman itibariyle en yakın tarih olan nihai kararın verildiği tarihteki değerdir. Enflasyon etkisinin yüksek olduğu dönemlerde, döviz kurundaki aşırı yükselme nedeniyle karar tarihi itibariyle temyiz edilebilecek olan bir kararın dava tarihi itibariyle döviz kuru esas alınarak parasal sınırın altında kalacağının kabul edilmesi, adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil edecektir. Adalete erişim hakkı sadece ilk derece mahkemeleri bakımından değil istinaf ve temyiz aşaması bakımından da geçerli olup[26] mahkemeye erişimi aşırı derecede zorlaştıran bu tür bir yorum yapılması uygun olmayacaktır. Bu nedenle mahkemenin kararını verdiği tarihte geçerli olan döviz kuru dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır.

Yargıtay hukuk dairelerinin yabancı para alacaklarında temyiz kesinlik sınırının uygulanmasında dikkate alınacak döviz kuru için farklı tarihleri dikkate alması ve aynı hukuki konuda çelişen kararlar vermesi, yargı organları tarafından sağlanması gereken hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal etmektedir. Daha önce Yargıtay Başkanlar Kurulu bu konuda sürekli bir çelişki durumu olmadığı gerekçesiyle içtihatların birleştirilmesi talebini reddetmişse de ülkede hukuk birliğinin sağlanması ve hukukun geliştirilmesi görevi olan Yargıtay'ın Anayasa'ya, temel hak ve hürriyetlere ve hukuki korunma talebinde bulunan kişilerin menfaatlerini koruyan amaçsal bir yorumla içtihadı birleştirme kararı vermesinde fayda bulunmaktadır.

Yargı sisteminin ve bu kapsamda kanun yollarının etkinliğini sağlama menfaati ile davanın taraflarının kişisel menfaatleri arasında denge kurulmalıdır. Kesinlik sınırı getirilmesinin amacı genel olarak hukuk sisteminin ve özelde üst mahkemelerin iş yükünün kontrol edilmesini sağlamak ve yargı sistemine

---

25 "Mahkemeye etkili erişim hakkı; mahkemeye başvuru konusunda tutarlı bir sistemin var olmasını, dava açmak veya kanun yoluna başvurmak isteyen kişilerin ilgili mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olmasını gerektirmektedir. Özellikle hukuki belirsizlikler ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilmektedir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Geffre/Fransa* (k.k.), B. No: 51307/99, 23/1/2003). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı gevşeklikten kaçınmalıdır (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Walchli/Fransa*, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29; *Eşim/Türkiye*, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 21)." AYM, *Ayhan Şaşar*, B. No: 2016/15514, 23/10/2019, § 21, https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/15514, Erişim Tarihi, 05.12.2024.

26 AYM, *Bob Ross İncorporated*, B. No: 2015/14347, 3/7/2019, § 28, https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/14347, Erişim Tarihi, 05.12.2024.

ayrılan kaynakların verimli şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Yabancı para alacaklarında tarafların bireysel menfaatleri ile toplumun genel menfaati arasındaki dengeyi koruyacak bir yorum yapılması gerekir. Bu bağlamda karar tarihindeki kurun esas alınarak kesinlik sınırı denetiminin yapılması, mahkemelerin iş yükünün aşırı bir artışa neden olmayacağı gibi tarafların hak arama hürriyetinin en etkin şekilde sağlanmasına katkı sağlar. Örneğin yabancı para alacağı bulunan bir işçi veya tüketici, dava tarihindeki kur esas alındığında, dava sona erinceye kadar geçen zaman içinde yeniden değerleme oranına kesinlik sınırı yükseldiği için karar tarihindeki alacağının miktarı daha yüksek olmasına ve kanun yoluna başvuru imkânı tanımasına rağmen kanun yoluna başvuru hakkını ve mahkemeye erişim hakkını kullanamayacaktır.

Yabancı para alacaklarında karar tarihinde kurun esas alınması aynı zamanda hakkaniyete uygun bir çözümdür. Zira maddi hukuk açısından yabancı para alacağının fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep edilmesi sayesinde hak sahibine tanınan alacağın gerçek maddi değerini koruma ve elde etme imkânı, usul hukukunun amaca uygun uygulanmasıyla da desteklenmiş olacaktır.

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya konu bir olayda, taşınmazın aynına ilişkin bir davada kanun yolu başvurusunun temyiz kesinlik sınırın altında kaldığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle yaptığı incelemede, bilirkişi raporu, davalı tarafın beyanı ve bölge adliye mahkemesi kararından dava konusu gayrimenkulün gerçek değerinin temyiz sınırının üzerinde olduğunun anlaşıldığı halde, Yargıtay dairesinin dava dilekçesinde belirtilen 28.000 TL'yi esas almak suretiyle dava değerinin temyiz sınırı altında kaldığı gerekçesiyle temyiz başvurusunu reddetmesinin kanuni dayanağının bulunmadığına ve adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir[27].

Sonuç olarak yabancı para alacaklarında tarafın kanun yoluna başvuru hakkının olup olmadığı karar tarihinde geçerli olan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının güncel efektif satış kuru ile hesaplanan alacak değerinin, yine karar tarihinde geçerli olan yeniden değerleme oranına göre güncellenmiş Türk Lirası kesinlik sınırının karşılaştırılması suretiyle belirlenmelidir. Alacağın değeri kesinlik sınırının üzerindeyse karara karşı kanun yolu açık sayılmalı, altında kalıyorsa hüküm verildiği anda kesin hüküm olarak kabul edilmelidir.

---

[27] AYM, *Bülent Özer*, B. No: 2018/36896, 25/2/2021, § 47, https://kararlarbilgibankasi. anayasa.gov.tr/BB/2018/36896, Erişim Tarihi, 05.12.2024.

KAYNAKÇA

AYM Kararları Bilgi Bankası, https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/.

Akkaya T, "Temyize Başvuru Hakkının Sınırlandırılması ve İzne Bağlı Temyiz Sistemi", *Haluk Konuralp Anısına Armağan,* Yetkin Yayınları, 2001, s. 65-101.

Akkaya T / Tepecik F / Varol Karaosmanoğlu G /Tabak O, "Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Dairelerinin 2016-2022 Yıllarındaki Etkinliğinin Analizi ve Değerlendirilmesi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,* (60), 2024, https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/87798/1572903, Erişim Tarihi 05.12.2024, s. 259-310.

Ayan S, "Yabancı Para Borçlarının İfası", Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, (8), 2013, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179441, Erişim Tarihi 05.12.2024, s. 511-567.

Blickenstorfer K, "Art. 308 Anfechtbare Entscheide", Alexander Brunner, Dominik Gasser, Ivo Schwande (Ed.), *ZPO Schweizerische Zivilprozessordnung,* 2. Auflage, Dike Verlag, 2016.

Budak A C/ Karaaslan V, *Medenî Usul Hukuku, 8. Baskı,* Filiz Kitabevi, 2024.

Erişir E, "Borçlar Kanunu M. 83 f. III ve Türk Borçlar Kanunu M. 99 F. III'e Göre Gerçek Olmayan Yabancı Para Alacağının Aynen veya Türk Lirası Üzerinden Tahsili", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* (12), https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46934/588931, Erişim tarihi 05.12.2024, s. 873-94.

Kocaman S, *Yabancı Para Borçlarında Borçlu Temerrüdünün Sonuçları,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usulü* C. I, *6. Baskı,* Demir Demir, 2001.

Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi (Lexpera).

Öztek S, *Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021.

Pekcanıtez H, "Davanın Açılması", Hakan Pekcanıtez/Muhammet Özekes /Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz (Eds.), *Medeni Usul Hukuku C. II,* 15. Baskı, On İki Levha, 2017.

Pekcanıtez H, *Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili,* 3. Baskı, Yetkin Yayınları, 1998.

Reetz P / Theiler, S, "Art. 308 Anfechtbare Entscheide", Thomas Sutter-Somm, Franz Hasenböhler, Christoph Leuenberger (Ed.), *Kommentar zur Schweizerischen Zivilprozessordnung (ZPO),* 3. Auflage, Schulthess, 2016.

Sterchi Martin H, "Art. 308 ZPO, Anfechtbare Enstscheide", Heinz Hausheer/Hans Peter Walter (Eds.), *Berner Kommentar ZPO Band II,* Staempfli, 2012.

Yargıtay Karar Arama (YKA).